

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ
ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΟΙΣ

+ Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ
ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ – ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ, ΕΛΕΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΒΗΘΛΕΕΜ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τιμώτατοι ἀδελφοί Ἱεράρχαι καί τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Ἄνωθεν εὐδοκία ἐφθάσαμεν καί ἐφέτος εἰς τήν πανέορτον ἡμέραν τῆς κατά σάρκα Γεννήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, τοῦ ἐλθόντος εἰς τήν γῆν καί συναναστραφέντος ἡμῖν «δι' ἄφατον φιλανθρωπίαν». Τιμῶμεν ἐν ψαλμοῖς καί ὕμνοις καί ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ τό μέγα μυστήριον τῆς Ἐνανθρωπήσεως, τό «πάντων καινῶν καινότατον, τό μόνον καινόν ὑπό τόν ἥλιον»¹, διά τοῦ ὁποίου διανοίγεται εἰς τόν ἄνθρωπον ἡ ὁδός τῆς κατά χάριν θεώσεως καί ἀνακαινίζεται ἡ σύμπασα κτίσις. Τά Χριστοῦγεννα δέν εἶναι βίωσις συναισθηματισμῶν, οἱ ὅποιοι «γρήγορα ἔρχονται καί ἀκόμη ταχύτερα παρέρχονται». Εἶναι ὑπαρξιακή μετοχή εἰς τό ὅλον γεγονός τῆς Θείας Οἰκονομίας. Καθώς μαρτυρεῖ ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος², ἡ ἡγεσία τοῦ κόσμου ἠθέλησεν ἐξ ἀρχῆς νά ἀφανίσῃ τό Θεῖον Βρέφος. Διά τούς πιστούς, ὁμοῦ μέ τό «Χριστός γεννᾶται» τῆς ἐορτῆς τῆς Σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ Πατρός καί τούς πενθίμους κώδωνας τοῦ Πάθους, συνηγεῖ πάντοτε τό «Χριστός Ἀνέστη», τό εὐάγγελον μήνυμα τῆς νίκης κατά τοῦ θανάτου καί τῆς προσδοκίας τῆς κοινῆς ἀναστάσεως.

Τό «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπί γῆς εἰρήνη» ἀκούεται καί πάλιν εἰς ἕνα πλήρη βιαιοτήτων, κοινωνικῆς ἀδικίας καί καταρρακώσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας κόσμον. Ἡ ἐκπληκτική πρόοδος τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνολογίας δέν φθάνει εἰς τό βάθος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος εἶναι πάντοτε περισσότερο ἀπό αὐτό πού δύναται νά συλλάβῃ ἡ ἐπιστήμη καί ἀπό αὐτό εἰς τό ὅποion ἀποβλέπει ἡ πρόοδος τῆς τεχνολογίας. Δέν γεφυρώνεται ἐπιστημονικῶς τό χάσμα μεταξύ οὐρανοῦ καί γῆς εἰς τό εἶναι τοῦ ἀνθρώπου.

Σήμερον ἡχεῖ ὁ λόγος περί τοῦ «μετανθρώπου» καί ἐγκωμιάζεται ἡ τεχνητή νοημοσύνη. Βεβαίως, τό ὄνειρον ἐνός «ὑπερανθρώπου» δέν εἶναι καινοφανές. Ἡ ἰδέα τοῦ «μετανθρώπου» στηρίζεται εἰς τήν τεχνολογικήν πρόοδον καί εἰς τόν ἐξοπλισμόν του μέ πρωτοφανῆ εἰς τήν ἀνθρωπίνην ἐμπειρίαν καί ἱστορίαν μέσα, διά τῶν ὁποίων θά δυνηθῇ νά ὑπερβῇ τό μέχρι σήμερον ἰσχύον ἀνθρώπινον μέτρον. Ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι τεχνοφοβική. Προσεγγίζει τήν ἐπιστημονικήν γνῶσιν ὡς «θεόδοτον δῶρον εἰς τόν ἄνθρωπον», χωρίς ὅμως νά ἀγνοῇ

¹ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, PG 94, 984.

² Ματθ. α', 18 - β', 1-23.

ἢ νά ἀποσιωπᾶ τοὺς κινδύνους τοῦ ἐπιστημονισμοῦ. Εἰς τὴν Ἐγκύκλιον τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Κρήτη, 2016), τονίζεται ἡ συμβολὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ «εἰς τὴν ὑγιᾶ ἀνάπτυξιν τοῦ θύραθεν πολιτισμοῦ», ἀφοῦ ὁ Θεός «ἔθεσε τὸν ἄνθρωπον οἰκονόμον τῆς θείας δημιουργίας καὶ συνεργόν Αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ». Ἐν συνεχείᾳ, σημειοῦται μετ' ἐμφάσεως: «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἐναντι τοῦ συγχρόνου 'ἄνθρωποθεοῦ', προβάλλει τὸν 'Θεάνθρωπον' ὡς ἔσχατον μέτρον πάντων: 'Οὐκ ἄνθρωπον ἀποθεωθέντα λέγομεν, ἀλλὰ Θεόν ἐνανθρωπήσαντα' (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, Γ', 2 PG 94, 988)»³.

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ κρίσιμον ἐρώτημα, πῶς ἄχρι τῆς ἐσχάτης «ὀγδῶς ἡμέρας», μέ τὸν τιτανισμόν καὶ τὸν προμηθεϊσμόν τοῦ τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ, τῶν μετεξελίξεων καὶ τῶν μεταπτώσεων του, ἐν μέσῳ ἀνθρωποθεϊστικῶν μετανθρωπισμῶν ἢ ὑπερανθρωπισμῶν, θά διασωθῇ ὁ «πολιτισμὸς τοῦ προσώπου», ὁ σεβασμὸς τῆς ἱερότητος καὶ ἡ ἀνάδειξις τῆς ὠραιότητός του, ἐδόθη ἅπαξ καὶ διὰ παντός ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Θεανθρωπινότητος. Ὁ Θεὸς Λόγος ἐγένετο σὰρξ, ἡ «ἀλήθεια ἦλθε» καὶ «παρέδραμεν ἡ σκιά. Εἰς τὸ διηνεκές τὸ ἀληθεύειν διὰ τὸν ἄνθρωπον θά συνδέεται μέ τὴν σχέσιν του μέ τὸν Θεόν, ὡς ἀπάντησις εἰς τὴν κάθοδον τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτόν καὶ ὡς ἀναμονὴ καὶ ὑπάντησις τοῦ ἐρχομένου Κυρίου τῆς δόξης. Ἡ ζῶσα αὐτὴ πίστις στηρίζει τὸν ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου νά ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀντιφάσεις καὶ τὰς προκλήσεις τοῦ ἐπιγείου βίου του, εἰς τὴν «ἐπ' ἄρτω» ζωὴν⁴, εἰς τὴν ἐπιβίωσιν καὶ τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτισμικὴν ἀνάπτυξιν. Τίποτε ὅμως εἰς τὴν ζωὴν μας δέν εὐδοκιμεῖ ἄνευ ἀναφορᾶς εἰς τὸν Θεόν, μέ ὀρίζοντα τὴν «πληρότητα ζωῆς, τὴν πληρότητα χαρᾶς καὶ τὴν πληρότητα γνώσεως» τῆς Βασιλείας Του⁵.

Τὰ Χριστούγεννα εἶναι εὐκαιρία διὰ νά συνειδητοποιήσωμεν τὸ μυστήριον τῆς ἐλευθερίας τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ μέγα θαῦμα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Χριστὸς κρούει τὴν θύραν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, ὅμως μόνον ὁ ἴδιος ὁ ἐλευθερία τετιμημένος ἄνθρωπος δύναται νά τὴν ἀνοίξῃ. «Ἀσφαλῶς, χωρὶς Αὐτόν, χωρὶς τὸν Χριστόν», γράφει ὁ μακαριστὸς π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, «ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά κάνει τίποτε. Κι ὅμως, ὑπάρχει κάτι πού μόνον ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο μπορεῖ νά γίνῃ - τὸ νά ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν κλήσιν τοῦ Θεοῦ καὶ νά 'δεχθῇ' τὸν Χριστόν»⁶.

Διὰ τοῦ «Ναί» εἰς τὴν ἄνωθεν κλήσιν ὁ Χριστὸς ἀποκαλύπτεται ὡς «τό φῶς τὸ ἀληθινόν»⁷, ὡς «ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ»⁸, ὡς ἡ ἀπάντησις εἰς τὰ ἔσχατα ἐρωτήματα καὶ τὰς ἀναζητήσεις τοῦ νοός, εἰς τοὺς καρδιακοὺς πόθους καὶ τὰς ἐλπίδας τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πόθεν καὶ πρὸς τί τῆς δημιουργίας. Εἰς τὸν Χριστόν ἀνήκομεν, ἐν Αὐτῷ εἶναι ἠνωμένα τὰ πάντα. Ὁ Χριστὸς εἶναι «τό Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἀρχὴ καὶ τέλος»⁹. Ἐν τῇ ἐκουσίᾳ σαρκώσει Του «δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν», ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος «οὐκ ἀνθρώπων ᾤκησεν ἕνα, ἀλλ' ἀνθρώπου φύσιν τῇ ἑαυτοῦ περιέθηκεν

³ Ἐγκύκλιος, § 10.

⁴ Βλ. Ματθ. δ', 4.

⁵ Ἀλεξάνδρου Σμέμαν, *Πιστεύω*, ἐκδ. Ἀκρίτα, Αθήνα 1991, σ. 129.

⁶ Γεωργίου Φλωρόφσκυ, *Δημιουργία καὶ ἀπολύτρωση*, ἐκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1983, σ. 17.

⁷ Ἰωάν. α', 9.

⁸ Ἰωάν. ιδ', 6.

⁹ Ἀποκ. κβ', 13.

ὑποστάσει»¹⁰, θεμελιώσας τοιουτοτρόπως τόν κοινόν αἰώνιον προορισμόν καί τήν ἐνότητα τῆς ἀνθρωπότητος. Δέν ἀπελευθερώνει ἕνα λαόν, ἀλλά σύμπαν τό γένος τῶν ἀνθρώπων, δέν τέμνει σωστικῶς μόνον τήν ἱστορίαν, ἀλλά καινοποιεῖ τήν κτίσιν πᾶσαν. Ὁμοῦ μετά τῆς ἱστορίας, ἰσχύει καί διά τά σύμπαντα ὀριστικῶς καί καθοριστικῶς τό «πρό Χριστοῦ» καί τό «μετά Χριστόν». Καθ' ὅλην τήν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐν τῇ ἱστορίᾳ καί δι' αὐτῆς πρὸς τά Ἔσχατα, πρὸς τήν ἀνέσπερον ἡμέραν τῆς ἐπουρανίου Βασιλείας τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πορείαν τῆς, ἢ «οὐκ ἐκ τοῦ κόσμου» Ἐκκλησία μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἀληθείας, ἐπιτελοῦσα τό ἀγιαστικόν καί πνευματικόν αὐτῆς ἔργον «ὑπέρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς».

Ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Κλίνοντες εὐσεβοφρόνως τό γόνυ ἐνώπιον τῆς βρεφοκρατούσης Θεομήτορος καί προσκυνοῦντες ἐν ταπεινώσει τόν τήν ἡμετέραν μορφήν ἀναλαβόντα «ἐν ἀρχῇ Λόγον», εὐχόμεθα πᾶσιν ὑμῖν εὐλογημένον Ἅγιον Δωδεκαήμερον, αἴσιον δέ, ὑγιερὸν, εἰρηνικόν, εὐκαρπον ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς, πλήρη πνευματικῆς εὐφροσύνης καί θείων δωρημάτων τόν νέον ἐνιαυτόν τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου, κατὰ τόν ὁποῖον σύμπας ὁ χριστιανικὸς κόσμος συνεορτάζει καί τιμᾷ τήν 1700ήν ἐπέτειον τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Χριστούγεννα 2024
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
διάπυρος πρὸς Θεόν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

Ἀναγνωσθήτω ἐπ' ἐκκλησίας κατὰ τήν Θεῖαν Λειτουργίαν τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων, μετὰ τό Ἱερόν Εὐαγγέλιον.

¹⁰ Νικολάου Καβάσιλα, *Ἐπτὰ ἀνέκδοτοι λόγοι*, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 108.